

ERÄS YLLYTYS

Huomattava tapahtuma suomalaisessa tiedotustutkimuksessa, Pertti Hemánuksen ja Ilkka Tervosen *Objektiivisen joukkotiedotuksen* ilmestyminen alkuvuodesta on inspiroinut myös *Tiedotustutkimusta* - tieteellisen käytännön mukaisesti lievällä viiveellä.

Sen lisäksi, että teosta ja sen saamaa vastaanottoa esitellään Kirja-arvioissa, käy Kauko Pietilä *uuteen journalismiin* kurkoittelevassa artikkelissaan keskustelua objektiivisen journalismin rajoista ja pyrkii osoittamaan miten objektiivinen journalismi "vahvistaa yhteiskunnan "toisena luontona", "vieraana" ja "ulkopuolisena" mahdina, johon on sopeuduttava ja jossa on suunnistettava liisaveijalaisina".

Tästä teemasta soisi keskustelun jatkuvan.

Jukka Haapasalo

UUSI TEKNIikka, UUSI TUTKIMUS

Tiedonvälityksen ja tietojenkäsittelyn piiriin levinnyt ja odotettavissa oleva ns. uusi tekniikka - kaapelit, kasetit, satelliitit, mikroprosessorit jne. - on tänään yhteiskuntapoliittisen keskustelun muoti-teemoja. Sen ovat nostaneet näkyvästi esiin tunnetut paineet atk-pohjaisen lehdenvalmistuksen, kaapeliviestinnän, Nordsatin ja kotielektroniikan piirissä.

Asiantuntijat - myös jotkut tiedotustutkijat - ovat nähneet viestinnän uuden teknologian yhteiskuntapoliittiset haasteet jo pitkään, ainakin vuosikymmenen verran. Muistettakoon vaikka 1970-luvun puolivälissä levinnyt ajattelu ns. informaatioyhteiskunnasta viestintäteknologian ja ammattien 'informaatiopitoistumisen' seurauksena, lähtökohtana Machlupin, Parkerin

ym. laskelmat informaation osuudesta USA:n kansantaloudessa ja työvoimassa (ks. esim. tämän kirjoittajan Tiedotusoppi-kirjaa). Itse asiassa meillä jo 1972 asetettu viestintäpoliittinen komitea on V osamietinnössään (1974) nostanut esiin niitä keskeisiä yhteiskuntapolitiikan kysymyksiä, joita ns. uusi tekniikka synnyttää, mutta jotka vasta nyt ovat saavuttaneet legitiimin puheenaiheen aseman. -Viestintäpoliittisen komitean työhän leimautui propagandistisessa julkisuudessa silloin lähinnä kiistelyksi kaapelitelevisiion hallinnasta.

Silti tiedotustutkijat tai yleensä yhteiskuntatieteilijät eivät voi ylpeillä hoitaneensa leiviskäänsä kiitettävän kaukonäköisesti. Visiot ovat rajoittuneet pieneen piiriin ja mikä tärkeintä ne ovat jääneet pinnalliseksi uusien ilmiöiden kosketteluksi. Näiden kysymysten todella tieteellistä haltuunottoa ei toistaiseksi ole saatu kunnolla edes alulle, vaikka joitakin aloitteita on tehty (mm. Juha Partasen Suomen Akatemialle laatima Muistio informaatiopolitiikasta ja Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksella tutkinonuudistuksen eräässä vaiheessa kaavailtu viestintäpolitiikan suuntautumisvaihtoehto).

Tieteellisen ajattelun välineiden puute on tärkeältä osaltaan johtamassa tilanteeseen, "jossa tekniikka ja kauppa johtavat ja ihminen yhteiskuntineen alistuu", kuten pääjohtaja Sakari Kiuru asian ilmaisi Tiedotusopillisen yhdistyksen ja Yleisradion ammattiopiston järjestämässä seminaarissa.

Kysymys ei ole mistä tahansa tärkeästä asiasta, vaan historiallisesta kehityksenkulusta, joka koskee niin tuotantovoimia kuin -suhteitakin, niin elämän laatua kuin demokratian rakenteita. Mitä selvemmin tämä nähdään, sitä suurempi tuntuu olevan hämäännys - paitsi niiden piirissä jotka kaupallisia tai ideologisia päämääriä ajaessaan selittävät tekniikan itseisarvoksi eli jotka tahallaan tai tahattomasti mystifioivat tekniikan. Tuon hämäännöksen poistamiseksi tarvitaan vakavaa tieteellistä tutkimusta.

Kaarle Nordenstreng